

RAFA GIL

“Hi ha la tendència d'arrabassar l'horta”

Carles Dolç (València, 1949) ha fet compatible el compromís per la ciutat i l'urbanisme amb la seua professió d'arquitecte. Coneixedor a fons de l'horta i de la ciutat de València, hem parlat amb ell dels problemes d'aquest espai i del model urbà que hi ha al darrere.

Hi té res a veure, el fet de ser arquitecte o urbanista amb el compromís de fer una ciutat més justa, socialment igualitària, ambientalment més sostenible?

—En el meu cas, el compromís cívic té a veure amb la meua formació. L'urbanisme té molta relació amb qüestions de la vida quotidiana. Jo sempre he dit que l'hàbitat, contra allò que certa gent pensa o sent, no és simplement la casa particular; la ciutat també és hàbitat, i és igualment important que eixe hàbitat col·lectiu tinga unes bones condicions de vida. I, efectivament, hi ha un lligam entre

la meua professió i la meua activitat. Tot i així, crec que no m'he de presentar com una persona de primera línia en les lluites de la ciutat, com la del Il·lit del Túria o el Saler. Vaig participar-hi, evidentment, però també va participar-hi molta gent, sobretot persones com Just Ramírez, amb el qual vaig publicar molts articles. Potser ara he treballat més en l'àmbit de l'acció, com en el cas de Salvem el Botànic.

—Quin és el balanç del creixement de València des del punt de vista ambiental, avui?

—És una de les ciutats més allunyades del que és

“El model de creixement dels 60 i 70, que era un model desenvolupista, es va frenar durant la primera part de la dècada dels 80, llavors de les primeres eleccions democràtiques, però després han tornat a prevaler-hi criteris pràcticament iguals, o anàlegs, als del franquisme.”

un creixement sostenible. És una ciutat en què els criteris ambientals no han influït la gestió urbanística. En gestió sobretot, perquè el Pla General d'Ordenació Urbana (PGOU) vigent, en la seua fase d'avantç, pretén, si més no, una recuperació d'alguns paràmetres ambientals, en particular de l'horta, encara que mostre una mena d'esquizofrènia entre allò que declara i allò que planifica, que permet que molta superfície d'horta pugui arrabassar-se. És una cosa molt freqüent en els plans d'urbanisme: que els propòsits i els objectius siguin una cosa, i allò que després es planifica, una altra de ben distinta. Si hi sumem, no la planificació, sinó la gestió posterior, la tendència a arrabassar l'horta es confirma clarament, sobretot aquests últims cinc anys. Dament, les qüestions de fons que planteja el metabolisme de la ciutat, els problemes que sucita la mobilitat motoritzada privada o la necessitat d'una regeneració ambiental dels barris, són temes ignorats per l'Ajuntament de València.

—*Quan es crea el Consell Metropolità de l'Horta (CMH), el 1986, un dels seus objectius és de superar l'etapa d'un creixement quantitatiu. Fins on el CMH satisféu aquest objectiu?*

—Trobe que el CMH ha tingut poques atribucions i que era pràcticament impossible que aquest organisme demanara una rectificació del model de creixement de la ciutat, un reordenament de València i del conjunt de la metròpoli. Un dels problemes que té l'urbanisme d'aquesta ciutat és que no reconeix l'àrea metropolitana. El CMH la reconeixia en part, però no tenia atribucions urbanístiques. I la ciutat de València, a la qual s'hauria de demanar una funció de lideratge dins l'àrea metropolitana, se'n desentén absolutament, no s'hi interessa gens ni mica. Crec que el model de creixement dels 60 i 70, que era un model desenvolupista, es va frenar durant la primera part de la dècada dels 80, llavors de les primeres eleccions democràtiques, però després han tornat a prevaler-hi criteris pràcticament iguals, o anàlegs, als del franquisme.

—*La necessitat de gestionar gans àrees metropolitanas apareix a l'Europa occidental els anys 80. No creu que el problema de València és de no reconèixer una entitat nova, que vaja més enllà del propi municipi, d'assumir una nova identitat metropolitana?*

—El reconeixement d'àrees metropolitanas com un fet urbanístic importantíssim és anterior. De fet, no sols a Europa sinó també a Nord-amèrica el procés ja fa unes quantes dècades que es desenvolupa.

Crec que, en el cas de València, l'àrea metropolitana es configura a final dels 60. De fet, la Gran València és un organisme de l'època franquista que d'alguna manera reconeix una realitat, que respon a un problema que ja s'havia observat. En una situació de conurbació, desenvolupada en aquells moments, i ara més encara, pareixia lògic que hi haguera almenys un organisme que la coordinara. És imprescindible la creació d'un organisme que reconega el fet metropolità, per moltes raons. Hi ha qüestions que són òbvies: la racionalització de serveis que duria a unificar-los, la consecució de les famoses economies d'escala, la salvaguarda d'un medi comú o la coordinació del desenvolupament urbanístic. Això també permetria una distribució dels equipaments globals d'una manera molt més racional. És molt curiós que la ciutat de València entre en competició amb els municipis del voltant per abassegar uns equipaments que són metropolitans. Una competició ridícula perquè, si hi haguera un plantejament metropolità, el que ens demanariem és quin és el lloc de l'àrea metropolitana més adequat per a col·locar-hi un equipament determinat, i no en quin municipi s'ha de quedar per una qüestió de protagonisme.

—*Barcelona desenvolupa estratègies de transport metropolità, i sembla que és una dinàmica que també es fa a les grans ciutats europees o nord-americanes, fins a configurar allò que els mitjans en diuen la ciutat global. Es troba València gaire lluny d'aquest concepte?*

—La ciutat global és una altra dimensió dels problemes urbans, jo crec que encara poc coneguda, perquè no sabem com evolucionarà. És evident que entrem en una situació en què les xarxes, els fluxos de comunicació i de processos informàtics són molt importants. Crec que totes les àrees metropolitanas estan obligades a lligar-se a aquesta xarxa de fluxos, encara que em sembla que les ciutats físiques, els llocs urbans, continuaran tenint un paper important. Tots els estudis ho indiquen: com que avui la comunicació entre les grans metropolis del planeta és molt més fàcil i accelerada, les corporacions internacionals no han perdut gens d'interès, si disposen d'una bona localització en alguna de les grans àrees metropolitanas. I per al ciutadà encara és més decisiva. Per molt que la xarxa de fluxos hi tinga un paper innegable, crec que per als ciutadans continuarà essent molt important el lloc físic, el lloc de la convivència, el lloc de les relacions, el lloc de la humanitat. I això implica contacte.

"Aquesta ciutat no té un creixement demogràfic que faça comprensible que avui, en tot el seu perímetre, hi haja tants fronts oberts en una mena de guerra d'ocupació de l'hinterland agrari i ambiental."

—L'Ajuntament de València i la Generalitat Valenciana duen a terme accions urbanístiques com la construcció de la Ciutat de les Arts i les Ciències, l'obertura de grans espais per a centres comercials i la destrucció d'una part del patrimoni històric per omplir-lo de grans hotels i oficines, com en el cas del solar dels jesuïtes al costat del Jardí Botànic de València... Com veu la tensió entre la conservació d'un espai per a la sociabilitat dels ciutadans amb la política urbanística del Partit Popular?

—Em sembla que, en general, els polítics tenen una afeció quasi malaltissa a les anomenades obres emblemàtiques. Una ciutat ha de saber mesurar les seues dimensions físiques, demogràfiques, econòmiques, i fer-se infraestructures adequades. Els exemples que em dius són, en opinió meua, desmesurats respecte de les necessitats ciutadanes, que no justifiquen certes actuacions urbanístiques en marxa. Per exemple, aquesta ciutat no té un creixement demogràfic que faça comprensible que avui, en tot el seu perímetre, hi haja tants fronts oberts en una mena de guerra d'ocupació de l'hinterland agrari i ambiental. Les obres emblemàtiques arriben a distòrcer, a marcar, tota la política urbanística dels ajuntaments. Jo no es que crega que la ciutat no necessite cap intervenció d'aquestes —les que es van fer després de les primeres eleccions democràtiques són claríssimes, com la construcció del Palau de la Música, o de l'IVAM, o l'Avinguda de França, que avui comencem a veure en marxa—. Però és com si cada polític que ha vingut després haja volgut deixar la seua petja i transformar la ciutat segons uns criteris sempre discutibles. Perquè, és clar, allò que no s'inverteix en obres emblemàtiques, vol dir que s'abandona. Aquesta ciutat té dos grans problemes: d'una banda la degradació del centre històric, i d'una altra, tota la perifèria edificada, de molt baixa qualitat. I vull insistir-hi, perquè almenys en el centre històric s'ha començat una política de recuperació. Però no veig que hi hagen plans de reparació i regeneració de tota la perifèria perimetral de la ciutat. En comptes de fer plans que responguen al conjunt dels interessos dels residents, sempre passen davant les famoses obres emblemàtiques que en general trobe molt discutibles.

—La coexistència a València ciutat, a l'horta, de nuclis tan propers com Alboraya i València, podria obligar en pocs anys a plantejar-se la creació de plans generals conjunts. Seria el moment d'encarregar-ne la gestió a una entitat supramunicipal?

—Em sembla evident No té cap sentit que cada municipi programe els seus plans particulars, les mateixes infraestructures i equipaments, no ja del municipi del costat, sinó d'aquells amb què es troba en continuïtat física. I això fa que, per exemple, tots els municipis consideren que han de tenir una casa de cultura o un auditori propis. Hi ha una repetició, una inflació impròpia, inadequada, pel fet que no hi ha la més mínima coordinació urbanística. És un malbaratament de recursos. Si entràrem

en uns criteris d'àmbit metropolità, canviarien la consciència i els criteris urbanístics i polítics.

—En canvi, sembla que la identitat supramunicipal s'avance a la realitat dels plans, perquè la gent de la perifèria va als cinemes del centre de la ciutat, i hi ha joves que recorren amb moto bars de municipis diferents, amb què es creen la seua pròpia realitat metropolitana sense reconeixement oficial.

—Sí, l'àrea metropolitana és una realitat que funciona, tant si és reconeguda com si no. Tant si se n'ha creat consciència com si no. El que dius és claríssim.

—No li pareix que el PP ha buscat la substitució del CMH per un altre que pugui controlar?

—És una jugada a curtíssim termini que ha acabat amb la dissolució del CMH. No té la menor justificació, simplement la por de perdre l'hegemonia política. És una qüestió reconeguda, no hi ha cap més explicació.

—Quin futur, a curt terme, té el creixement de la ciutat de València, amb la construcció del tercer cinturó de ronda?

—Si volem recuperar l'horta com a àmbit ambiental imprescindible per a la qualitat de vida del conjunt de municipis de la comarca, s'ha de reconèixer l'àrea metropolitana. Perquè llavors sí que és possible de plantejar-se que determinades zones d'horta siguen estrictament protegides, perquè un equipament que no pot anar en un lloc podria anar en un altre, perquè la superfície de possibilitats augmenta... Jo no veig que siga factible de salvar l'horta sense una intervenció metropolitana. Valèn-

"El Consell Metropolità de l'Horta ha tingut poques atribucions. Era pràcticament impossible que aquest organisme demanara una rectificació del model de creixement de la ciutat."

RAFA GIL

"Els polítics tenen una afecció quasi malaltissa a les anomenades obres emblemàtiques."

cia es troba completament ofegada però, tot i això, hauria de tenir la capacitat de liderar la seua àrea metropolitana i el seu desenvolupament. Si ha d'haver-hi creixement, des del punt de vista metropolità hauria de ser cap al secà, preservant tant com siga possible les àrees d'horta que tenen un valor divers.

—*Però el Pla General d'Ordenació Urbana vigent ja proporciona els instruments legals necessaris per a salvar l'horta?*

—El Pla General necessita revisió, perquè des del principi de la redacció del pla fins al resultat final, diguem que el resultat és prou decebedor. De fet, algunes de les destruccions urbanístiques que veiem ara, d'ocupació d'horta, se sustenten en el Pla General.

—*Una solució metropolitana de l'emplaçament de la Zona d'Activitats Logístiques (ZAL), que volen construir a l'horta del barri de Natxaret de València, podria ser Sagunt?*

—Naturalment, perquè els ens portuaris, en aquest moment, no tenen un emplaçament necessàriament concentrat. Sagunt no solament és a prop de València, sinó que té molt de terreny abandonat, malmès per la producció industrial. És un emplaçament molt encertat per a una ZAL. De totes formes, la intenció de l'Autoritat Portuària, que és un organisme privat, és d'ocupar la zona de la Punta, al barri de Natxaret, que segons el Pla General d'Ordenació

Urbana és sòl no urbanitzable d'especial protecció. Imagina't la inseguret jurídica que suscita el fet que un Pla General approve això i que, després, per interessos particulars, decidesquen prescindir de tals criteris, i menjar-se l'horta, i això quan hi ha possibilitats que ni tan sols han estudiat. Hi ha hagut ciutadans, els afectats, que han parlat de la possibilitat d'emplaçar la ZAL a Sagunt, sense que les autoritats ho hagen considerat.

—*I el cas de l'extensió de l'avinguda de Blasco Ibáñez per sobre el barri del Cabanyal?*

—En aquest cas, el Pla General no determinava la continuïtat de l'avinguda de Blasco Ibáñez. L'Ajuntament de València ha fet una planificació que talla el Cabanyal en dos trossos. Quins problemes té això? En primer lloc, que el Cabanyal té una trama urbana molt singular, no n'hi ha cap d'igual en el conjunt edificat de la ciutat. És a dir, una àrea declarada part del conjunt històric-artístic de la ciutat es trenca amb l'ampliació de l'avinguda de Blasco Ibáñez. També cal considerar, en segon lloc, els problemes sociològics i humans que implica la destrucció d'un barri ocupat, que té els seus habitants, que formen una comunitat viva i en què la convivència funciona. En tercer lloc, no sembla justificable de tornar a argumentar la qüestió de la connexió de la ciutat amb la mar, perquè en aquest moment València ha obert noves vies de comunicació molt directa amb la mar, la darrera l'avinguda de França. Però també hi ha l'avinguda dels Tarongers o la mateixa avinguda del Port que funciona des de sempre. Quina necessitat hi ha de portar fins a mar una trama com la de Blasco Ibáñez, concebuda com un passeig, no com una avinguda de trànsit?

—*Quins interessos pot haver-hi, doncs, en l'ampliació de Blasco Ibáñez?*

—Les apetències del negoci de la construcció, interessat a apoderar-se d'una àrea amb una gran potencialitat des del punt de vista de la construcció de pisos. Aquesta és la raó de fons. Aquest ajuntament es caracteritza per haver deixat en mans de la iniciativa privada la direcció de l'urbanisme de València.

Els criteris de creixement, les prioritats, fins i tot aspectes relatius al disseny dels espais públics..., qui orienta aquestes qüestions és el món de la promoció immobiliària. Jo crec, en canvi, que no pot haver-hi un urbanisme al servei de la ciutadania, si l'administració pública és deixada en les seues funcions, una de les quals és d'orientar l'urbanisme en benefici de la majoria.

"L'ajuntament es caracteritza per haver deixat en mans de la iniciativa privada l'urbanisme de València. Els criteris de creixement, les prioritats i el disseny dels espais públics, són en mans de la promoció immobiliària."

Pau Caparrós